

Briuselis, 2014 m. vasario 5 d.
(OR. en)

6113/14
ADD 24

JAI 61
GENVAL 6

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2014 m. vasario 3 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Uwe CORSEPIUSUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2014) 38 final Annex 24
Dalykas:	ES kovos su korupcija ataskaitos PRIEDAS „SLOVĖNIJA“

Delegacijoms pridedamas Komisijos dokumentas COM(2014) 38 final Annex 24.

Priedama: COM(2014) 38 final Annex 24

Bruselis, 3.2.2014
COM(2014) 38 final

ANNEX 24

PRIEDAS

„SLOVĖNIJA“

prie

ES kovos su korupcija ataskaitos

SLOVĒNIJA

1. IŽANGA. PAGRINDINIAI BRUOŽAI IR APLINKYBĒS

Kovos su korupcija sistema

Strateginis požiūris. Slovėnija ilgainiui pagerino teisinę ir institucinę sistemą. Korupcijos suvokimo ir kontrolės atžvilgiu ji įvertinta geriausiai iš Vidurio ir Rytų Europos valstybių narių¹. Visos Slovėnijos valdžios institucijos privalo parengti tarnybinės etikos planus, į kuriuos būtų įtraukti korupcijos rizikos vertinimai². Vis dėlto, visų pirma dėl silpnų kontrolės mechanizmų, nėra visapusiškai užtikrinamas veiksmingas teisinės sistemos ir strateginės programos įgyvendinimas³. 2013 m. sausio mėn. Korupcijos prevencijos komisija (KPK) pranešė, kad du pagrindiniai šalies politiniai lyderiai pažeidė turto deklaravimo teisės aktus⁴. Šis pranešimas lėmė politinį nestabilumą, galiausiai suiro vyriausybė. Per pastaruosius metus vykdyti baudžiamieji ir administraciniai tyrimai dėl išrinktų ir paskirtų pareigūnų, taip pat įmonių vadovų korupcijos⁵. 2013 m. lapkričio mėn. pabaigoje dėl esą nepakankamos paramos ir politinės valios užtikrinti tolesnius veiksmus, susijusius su KPK atliktais rizikos vertinimais ir nagrinėtais atvejais, atsistatydino šios institucijos trijų asmenų vadovybė⁶. Nors KPK ir kitos nepriklausomos institucijos kovodamos su korupcija padarė didelę pažangą, kitos viešosios institucijos turėtų dėti daugiau pastangų siekdamos užtikrinti sąžiningumo standartų laikymąsi ir korupcijos prevenciją. 2013 m. gegužės mėn. paskelbtoje ataskaitoje Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė (angl. GRECO) taip pat pabrėžė, kad dar ne visi išrinkti pareigūnai laikosi sąžiningumo standartų⁷. Ataskaitoje pabrėžta, kad siekiant netrukdyti KPK kovoti su korupcija, reikia mažinti KPK biudžeto ir darbuotojų trūkumą.

Teisinė sistema. Taikomi gana tinkamai parengti kovos su korupcija teisės aktai. 2010 m. ir 2011 m. iš dalies pakeisti teisės aktai dėl tarnybinės etikos ir korupcijos prevencijos, interesų konfliktų, lobistinės veiklos skaidrumo, apie pažeidimus pranešančių asmenų apsaugos, viešųjų pirkimų, baudžiamosios teisės nuostatų ir baudžiamojo proceso. 2010 m. priimtu ir 2011 m. iš dalies pakeistu Įstatymu dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija⁸ sukurta tvirta teisėkūros sistema. Jos tikslas – padėti vykdyti prevencijos ir sąžiningumo užtikrinimo politiką, nustatyti KPK uždavinius ir įgaliojimus, taip pat patikros mechanizmus, susijusius su turto deklaravimu, ir nuostatas dėl apie pažeidimus pranešančių asmenų apsaugos ir lobistinės veiklos. Vis dėlto išlieka trūkumų, susijusių su teisės aktais dėl politinių partijų ir rinkimų kampanijų finansavimo.

-
- 1 2011 m. Pasaulio banko indeksas parodė, kad Slovėnijos korupcijos kontrolės rezultatai buvo geriausi Vidurio ir Rytų Europoje: http://info.worldbank.org/governance/wgi/mc_chart.asp.
 - 2 Šis įpareigojimas numatytas Įstatyme dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija. 2012 m. Korupcijos prevencijos komisija išnagrinėjo 1 216 tokių tarnybinės etikos planų: <https://www.kpk-rs.si/sl/preventiva-in-nactr-integritete>.
 - 3 *Društvo Integriteta* (2012), Slovėnijos nacionalinės tarnybinės etikos sistemos vertinimas. <http://nis.integriteta.si/publikacija/nacionalni-sistem-integritete-v-sloveniji>.
 - 4 <https://www.kpk-rs.si/en>.
 - 5 Atlikti tiek centrinio, tiek vietos lygmens paskirtų ir išrinktų pareigūnų veiklos tyrimai. Daugiau apie tai – skirsnyje „Renkamų ir skiriamų pareigūnų atskaitomybė ir sąžiningumas“.
 - 6 <https://www.kpk-rs.si/en>.
 - 7 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf), p. 5.
 - 8 Įstatymas dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija (2010), Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 45/10, 2010 m. birželio 6 d. (*Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije – ZIntPK, Uradni list RS, št. 45/10 z dne 4. 6. 2010*). 2011 m. iš dalies pakeistas, <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201169&stevilka=3056>.

2012 m. viduryje⁹ GRECO nustatė ir 2013 m. kovo mėn. priimtoje bei 2014 m. sausio mėn.¹⁰ paskelbtoje ataskaitoje pakartojo, kad jos rekomendacijos šioje srityje įgyvendintos netinkamai. 2013 m. viduryje vyriausybė pasiūlė naujus teisės aktus dėl politinių partijų finansavimo ir rinkimų bei referendumo kampanijų. Dėl jų šiuo metu vyksta diskusijos parlamente. 2013 m. viduryje vyriausybė taip pat pasiūlė naujus teisės aktus dėl galimybės gauti informaciją, įskaitant nuostatas dėl skaidrumo, susijusio su valstybinėmis ir valstybės kontroliuojamomis bendrovėmis ir bendrovėmis, kurių didelė akcijų dalis priklauso valstybei, taip pat skaidrumo viešajam sektoriui teikiamų paslaugų srityje. GRECO taip pat pabrėžė, kad interesų konfliktų ir lobistinės veiklos taisyklės tebėra nepakankamos ir reikia labiau didinti informuotumą šiais klausimais¹¹.

Institucinė sistema. KPK buvo įsteigta 2002 m., nuo tada atlikta šios institucijos pokyčių¹², kuriais sustiprinti jos įgaliojimai ir pajėgumai. KPK įgaliojimai labai įvairūs – ji gali vykdyti administracinius tyrimus, imtis prevencinių priemonių, vykdyti mokslinius tyrimus ir informavimo veiklą. Įgaliojimai vykdyti baudžiamuosius tyrimus suteikti kriminalinei policijai, Nacionaliniam tyrimų biurui ir baudžiamojo persekiojimo tarnyboms, kurios neseniai ėmėsi veiksmų, kad jų tyrimai taptų veiksmingesni¹³. Taip pat sukurtos specializuotos teisėsaugos grupės, kurios daugiausia dėmesio skiria kovai su korupcija ir ekonominiais nusikaltimais.

Apklaustos

Nuomonių tyrimai. Apskritai buvo akivaizdu, kad visuomenė korupciją vertina neigiamai. Neseniai padaugėjo visuomenės protestų, kuriais reikalaujama politinės sistemos reformų. 2013 m. „Eurobarometro“ specialiosios apklausos dėl korupcijos¹⁴ duomenimis, 76 proc. Slovėnijos respondentų mano, kad per praėjusius trejus metus korupcija jų šalyje padidėjo (tai antra pagal dydį procentinė dalis ES, ES vidurkis – 56 proc.), o 91 proc. teigia, kad korupcija jų šalyje yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 76 proc.). 88 proc. toje pačioje apklausoje dalyvavusių Slovėnijos respondentų manė, kad kyšininkavimas ir naudojimasis ryšiais dažnai yra lengviausias būdas gauti tam tikrų viešųjų paslaugų (ES vidurkis – 73 proc.), o 38 proc. respondentų teigė asmeniškai jaučiantys korupcijos poveikį kasdiniame gyvenime (ES vidurkis – 26 proc.).

Korupcijos patirtis. Smulki korupcija Slovėnijoje nėra plačiai paplitusi problema. 2013 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa dėl korupcijos parodė, kad tiesiogiai su kyšininkavimu Slovėnijoje susiduriama rečiau negu vidutiniškai ES: tik 2 proc. respondentų teigė, kad ankstesniais metais jų buvo prašyta kyšio arba jo tikėtasi (ES vidurkis – 4 proc.)¹⁵.

9 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2012\)6_Second_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2012)6_Second_Slovenia_EN.pdf)

10 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2013\)4_Interim_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2013)4_Interim_Slovenia_EN.pdf)

11 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)I_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)I_Slovenia_EN.pdf), p. 5.

12 Pakeistas ir jos pavadinimas.

13 Daugiau informacijos apie institucinę sistemą – skyriaus „Dalykinės sritys“ skirsnyje „Kovos su korupcija institucijų nepriklausomumas ir veiksmingumas“

14 2013 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 397.

15 2011 m. 7 proc. Slovėnijos respondentų nurodė, kad per pastaruosius 12 mėnesių jų buvo prašyta kyšio arba jo tikėtasi (ES vidurkis – 8 proc.).

Įmonių apklausos. 2013 m. „Eurobarometro“ įmonių apklausos¹⁶ duomenimis, 94 proc. Slovėnijos įmonių teigė, kad favoritizmas ir korupcija kenkia įmonių konkurencijai. Tai didžiausia procentinė dalis Sąjungoje (ES vidurkis – 73 proc.).

Kontekstas

Ekonominis kontekstas. Netrukus po 1991 m. nepriklausomybės paskelbimo Slovėnijoje įgyvendintos svarbios reformos, ekonomika sparčiai augo ir šalis tapo viena Vidurio ir Rytų Europos pirmųjų ES integracijos procese. 2007 m., praėjus vos trejiems metams nuo įstojimo į ES, Slovėnija pirmoji iš naujųjų ES valstybių narių prisijungė prie euro zonos. Tačiau 2008 m. trečiąjį ketvirtį sparčiai augusi Slovėnijos ekonomika nustojo augti ir prasidėjo nuosmukis – būta stambių bankrotų, visų pirma statybos sektoriuje¹⁷. Šis ekonomikos nuosmukis iš dalies lėmė tai, kad 2012 m. šešėlinė ekonomika sudarė 16 proc. BVP¹⁸. Siekiant atkurti ekonomiką privatizuotos kelios valstybei priklausančios bendrovės. Šiomis aplinkybėmis, siekiant sumažinti su korupcija susijusią riziką, itin svarbu vykdyti nepriklausomą stebėseną ir imtis griežtų apsaugos nuo korupcijos priemonių.

Privatusis sektorius. Slovėnija į nacionalinę teisę iš esmės perkėlė Pamatinio sprendimo 2003/568/TVR nuostatas dėl aktyvios ir pasyvios korupcijos privačiajame sektoriuje apibrėžties, taip pat dėl fiziniams ir juridiniams asmenims taikomų sankcijų ir juridinių asmenų atsakomybės¹⁹. Manoma, kad favoritizmas ir korupcija labai trukdo užsiimti verslu Slovėnijoje²⁰. Šį išspūdį sustiprina 2012–2013 m. Pasaulinio konkurencingumo ataskaita. Pagal ją Slovėnijai 144 šalių sąrašė tenka 56 vieta. Įvertinus favoritizmą valstybės tarnautojų sprendimų srityje šaliai skirta nedaug balų – 2,6 (didžiausias balas – 7)²¹. Be to, moksliniuose tyrimuose išreikštas susirūpinimas dėl įtariamo verslininkų ir politikų neformalių tinklų kūrimo²². KPK neseniai pranešė, kad, kadangi didžiąją bankų sektoriaus dalį bent iš dalies valdo valstybė, paskolos teikiamos pagal politinius kriterijus²³. Todėl KPK su Audito rūmais pasiūlė kovos su korupcija bankų sektoriuje teisėkūros priemones, kuriomis, be kita ko, siekiama padidinti skaidrumą. Tačiau jos dar nėra įgyvendinamos, nors neseniai teisės aktų leidėjui priimant teisės aktą dėl blogų bankų buvo atsiradusi galimybė nustatyti sunkumų patiriantiems bankams taikytinas neatidėliotinas priemones²⁴.

Pranešimas apie pažeidimus. Įstatymu dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija reglamentuojama apie pažeidimus pranešančių asmenų apsauga, taip pat kompensacija keršto

16 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 374.

17 http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-1_en.pdf.

18 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/06_shadow_economy.pdf.

19 COM(2011) 309 final, 2011 m. birželio 6 d. antroji Pamatinio sprendimo 2003/568/TVR įgyvendinimo ataskaita: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/report_corruption_private_sector_en.pdf.

20 Žr. minėtos 2013 m. „Eurobarometro“ įmonių apklausos rezultatus.

21 http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf.

22 Dobovšek, B., Meško, G. (2008) „Neformalūs tinklai Slovėnijoje – palaima ar prakeikimas?“ (*Informal networks in Slovenia: a blessing or a curse*), „Postkomunizmo problemos“ (*Problems of post-communism*), 55(2), p. 25–37. Dobovšek, B., (2005). Ataskaita apie neformalius tinklus. Slovėnija. Liubliana. Baudžiamojo teisingumo ir saugumo fakultetas ir Guasti, P., Dobovšek, B., Ažman, B. (2012) „Teisinės valstybės trūkumai Slovėnijoje, atsižvelgiant į padėtį Vidurio ir Rytų Europoje“ (*Deficiencies in the Rule of Law in Slovenia in the Context of Central and Eastern Europe*): http://www.fvv.uni-mb.si/rV/arhiv/2012-2/04_Guasti_Dobovsek_Azman-E.html.

23 *Ocena stanja korupcije 2013*.

24 Šių bankų vykdomųjų tarybų nariai neprivalo deklaruoti turto. Neįtraukta jokių konkrečių nuostatų dėl interesų konfliktų prevencijos.

atveju²⁵. KPK pavesta užtikrinti, kad tinkamai veiktų tiek pranešimo apie pažeidimus, tiek apsaugos sistemos. Tačiau, kaip pripažįsta pati KPK, apie pažeidimus pranešančių asmenų apsaugos srityje yra trūkumų ir iki šiol pasiekta nedaug rezultatų²⁶.

2. DALYKINĖS SRITYS

Turto deklaravimas

1994 m. Slovėnija sukūrė valstybės tarnautojų turto deklaravimo sistemą. 2010 m. ji sustiprinta Įstatymu dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija, kuris 2011 m. iš dalies pakeistas. Įvairūs valstybės tarnautojai, įskaitant aukšto lygio, centrinio ir vietos lygmenų, renkamus ir skiriamus pareigūnus, prieš pradėdami ir baigę darbą valstybės tarnyboje (vienus metus nuo darbo pabaigos) turi teikti turto deklaracijas²⁷. Pareigūnai taip pat privalo deklaruoti visus savo turto pokyčius, įvykstančius jiems dirbant valstybės tarnyboje. Deklaruoti reikia įvairių turtą²⁸. Tačiau nereikia deklaruoti kitų interesų arba santykių (įskaitant susijusių su įmonėmis), dėl kurių gali kilti interesų konfliktų. Turto deklaracijas turi teikti maždaug 10 000 pareigūnų.

2004 m. KPK pavesta tikrinti valstybės tarnautojų turto deklaracijas. Tačiau tik 2011 m. sustiprinti KPK įgaliojimai ir tapo įmanoma turtą stebėti elektroniniu būdu – sukurta elektroninė turto deklaravimo sistema, taigi atsirado galimybė atlikti kryžminę duomenų patikrą. Tam tikri turto deklaracijų duomenys skelbiami KPK interneto svetainėje²⁹. Duomenis skelbti viešai galima, tik jeigu jie yra susiję su turtu, išgytu dirbant valstybės tarnyboje.

Pagal Slovėnijos teisės aktus dėl turto išieškojimo bet kokius įtarimus, kad valstybės tarnautojai turi nepagrįsto turto, kurio vertė didesnė kaip 50 000 EUR, turėtų išnagrinėti prokuratūros tarnybos. Pagal galiojančius teisės aktus su tokiu turtu susijusiose bylose prievolės įrodyti negalima perkelti. Valdžios institucijos pradėjo diskusijas apie galimybę pakeisti padėtį.

Išnagrinėjusi aukšto rango valstybės tarnautojų ir septynių parlamento partijų vadovų turto deklaracijas, 2012 m. KPK nustatė, kad tuometinis ministras pirmininkas ir Liublianos meras, kuris taip pat vadovavo tuometinei pagrindinei opozicijos partijai, pažeidė turto deklaravimo teisės aktus. Įtariama, kad tuometinis ministras pirmininkas nedeklaravo maždaug 210 000 EUR vertės turto. KPK taip pat nustatė, kad Liublianos meras per šešerius metus, kai ėjo mero pareigas, nedeklaravo 2,4 mln. EUR ir įvairių akcijų sandorių. Tuometinis ministras pirmininkas ir meras

25 Įstatymas dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija (2010), Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 45/10, 2010 m. birželio 6 d. (*Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije – ZIntPK, Uradni list RS, št. Integritet 45/10 z dne 4. 6. 2010*). 2011 m. iš dalies pakeistas, <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201169&stevilka=3056>.

26 2011 m. KPK patenkino tik 33 prašymus apsaugoti apie pažeidimus pranešusius asmenis, 2012 m. – 22.

27 Nacionalinės Tarybos nariai, kuriuos netiesiogiai renka vietos bendruomenės ir interesų grupės (darbdavių, darbuotojų, ūkininkų, amatininkų, prekybininkų ir kt.), turto deklaracijų neteikia.

28 Įskaitant pajamas, pelną, kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, akcijas, bendrovių ir kitų subjektų valdymo teises, banko indėlius, paskolas, santaupas, valiutą, vertybinius popierius ir kt.

29 Informacija apie apmokestinamąsias pajamas nėra vieša. Visų turto deklaracijų skelbti negalima dėl 2007 m. priimto Konstitucinio Teismo sprendimo, pagal kurį nustatyta, kad kai kurios su tokių duomenų skelbimu susijusios nuostatos pažeidžia duomenų apsaugos reikalavimus ir prieštarauja Konstitucijai (*Ustavno sodišče Republike Slovenije (2007), Odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije*). Liubliana: U-I-57/06-28, p. 16–20: [http://odlocitve.us-rs.si/usrs/us-odl.nsf/0/5d317be6d9d8bb26c12572b30036f92b/\\$FILE/U-I-57-06.pdf](http://odlocitve.us-rs.si/usrs/us-odl.nsf/0/5d317be6d9d8bb26c12572b30036f92b/$FILE/U-I-57-06.pdf)).

pripažino kai kurias administracines klaidas, tačiau vis tiek neigė pagrindinius KPK nustatytus faktus ir įtarimus, kad nedeklaruotas turtas įgytas neteisėtai. Dėl tuometiniam ministrui pirmininkui iškeltos bylos suiro vyriausybė. Liublianos meras pasitraukė iš partijos vadovo pareigų, tačiau iš valstybės tarnybos neatsistatydino. Per 2013 m. sausio mėn. visuotinį streiką 14-oje Slovėnijos miestų surengti mitingai. Po minėtų bylų 36 parlamento nariai išreiškė abejones, ar Įstatymas dėl tarnybinės etikos ir korupcijos prevencijos, įskaitant nuostatas dėl KPK procedūrų ir įgaliojimų, neprieštaruoja Konstitucijai. Šiuo metu bylą nagrinėja Konstitucinis Teismas.

Siekdama patikrinti turto deklaracijas, KPK gali reikalauti duomenų apie valstybės tarnautojų giminaičių turtą, jeigu galima pagrįstai daryti išvadą, kad, siekiant išvengti įstatymuose numatytos priežiūros, turtas buvo perleistas šeimos nariams. Vis dėlto KPK paragino papildomai pakeisti galiojančius teisės aktus, kad būtų sumažintas korupcijos pavojus – be kita ko, palengvinti galimybę susipažinti su duomenimis, susijusiais su trečiosioms šalims perleistu turtu³⁰. Be to, KPK pajėgumai yra palyginti riboti, todėl ji negali atlikti daug išsamių patikrų³¹. Be to, ji negali tikrinti turto užsienyje.

Galimybių skirti sankcijas už turto deklaravimo teisės aktų pažeidimus nedaug³². Jeigu turtas nedeklaruojamas arba duomenys neišsamūs arba klaidingi, KPK gali skirti palyginti nedidelę baudą³³. Jei valstybės tarnautojas nepateikia reikiamų duomenų per įstatymuose nustatytą laikotarpį, KPK gali pareikalauti, kad jo darbdavys 10 proc. sumažintų pareigūno darbo užmokestį. Jei yra nustatoma, kad pareigūno pajamos ir turimas turtas gerokai skiriasi, šis skirtumas nepagrįstas ir pareigūnas negali jo paaiškinti, KPK apie tai praneša pareigūno darbo institucijai ir, jei įtariama, kad būta kitų neatitikimų ar pažeidimų, – kitoms kompetentingoms institucijoms. Teisės aktai suteikia galimybę konfiskuoti nepagrįstą turtą, bet tokiu atveju dar nepriimtas nė vienas teismo sprendimas. Pareigūno darbo institucija gali, bet neprivalo pradėti drausmines procedūras dėl atleidimo iš darbo arba įgaliojimų nutraukimo. Tiesiogiai renkamiems pareigūnams sankcijų nenumatyta. KPK taip pat gali paprašyti susijusių institucijų (teisėsaugos ir mokesčių institucijos, Finansinių tyrimų padalinio ir kt.) imtis apsaugos priemonių, kurių tikslas – nutraukti sandorius arba konfiskuoti turtą, jei iškyla pagrįstas pavojus, kad toks turtas gali būti paslėptas arba perleistas³⁴.

Renkamų ir skiriamų pareigūnų atskaitomybė ir sąžiningumas

Įstatyme dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija išsamiai išdėstyti su interesų konfliktais ir verslo veiklos ribojimu susiję aspektai, taip pat įtrauktos nuostatos dėl pareigūnų šeimos narių įmonių. Be to, KPK parengė gaires dėl interesų konfliktų, kurios apima tokius klausimus, kaip advokatų kontorų paslaugų naudojimas ir sprendimų priėmimas valstybės institucijose bei darbo grupėse ir komisijose, kuriose dalyvauja asmenys ne iš viešojo sektoriaus³⁵. Esant interesų konfliktui sudarytų viešųjų sutarčių nutraukimas ir priimtų sprendimų atšaukimas

30 *Nasprotje interesov*: <https://www.kpk-rs.si/sl/zavezanci-in-njihove-dolznosti/nasprotje-interesov>.

31 2001 m. KPK pajėgė atlikti finansinius septynių atvejų tyrimus, o per pirmuosius tris 2012 m. ketvirčius ji atliko finansinius 12 atvejų tyrimus.

32 Atvejų, kuriais pritaikytos atgrasomosios sankcijos, nėra daug. Tik retais atvejais viešąsias pareigas einantys asmenys patyrė neigiamų padarinių dėl to, kad pažeidė turto deklaravimo įstatymus arba kad nepagrįstai skyrėsi jų turtas ir pajamos.

33 400–1 200 EUR.

34 Įstatymas dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija (2010), Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 45/10, 2010 m. birželio 6 d. (*Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije – ZIntPK, Uradni list RS, št. 45/10 z dne 4. 6. 2010*). <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201169&stevilka=3056>.

35 KPK (2012): <https://www.kpk-rs.si/sl/zavezanci-in-njihove-dolznosti/omejitve-poslovanja>.

reglamentuojami Įstatymu dėl tarnybinės etikos ir korupcijos prevencijos bei bendrosiomis civilinės teisės ir viešųjų pirkimų taisyklėmis. Minėtame įstatyme taip pat numatytos nuostatos dėl veiklos nesuderinamumo ir dovanų bei nuostatos dėl veiklos pertraukų, pagal kurias nerenkamiems pareigūnams dvejus metus po tarnybos draudžiama atstovauti verslo subjektams, kuriuos jie prižiūrėjo eidami viešąsias pareigas, taip pat vienus metus nuo valstybės tarnautojo tarnybos pabaigos jam draudžiama turėti reikalų su įstaigomis, kurioms anksčiau priklausė. Pagal neseniai padarytus teisės aktų pakeitimus asmenims uždrausta vienu metu dirbti parlamente ir būti vietos lygmens išrinktais pareigūnais³⁶.

Tačiau 2013 m. gegužės mėn. paskelbtoje ataskaitoje GRECO pažymėjo, kad, nors teisės sistema išplėta palyginti gerai, sąžiningumo kultūra nėra plačiai paplitusi ir tik nedidelė visuomenės dalis mano, kad renkami pareigūnai yra sąžiningi ir kad jų veikla veiksminga³⁷. Neseniai vykdyti baudžiamosios veikos tyrimai dėl įtarimų korupcija, pareikštų aukšto rango išrinktiems ir paskirtiems pareigūnams – nuo buvusio ministro pirmininko iki buvusių ministrų, dabartinių ir buvusių parlamento narių bei dabartinių ir buvusių savivaldybių merų. Dauguma šių tyrimų tęsiami, dėl kai kurių pradėti teismo procesai. Kai kuriais atvejais pirmosios instancijos teismai priėmė sprendimus, o daugumos apkaltinamųjų nuosprendžių vykdymas atidėtas. Vienoje daug atgarsio susilaukusioje byloje buvusiam ministrui pirmininkui paskelbtas apkaltinamasis nuosprendis – jis nuteistas kalėti dvejus metus dėl įtarimų užsienio bendrovės kurstymu duoti kyši mainais už karinio aprūpinimo sutartį. Sprendimas apskūstas. Galutiniai teismo sprendimai priimti tik keliose aukšto lygio korupcijos bylose.

Būta ir politinės atskaitomybės atvejų, kuriais politinės partijos dėl sąžiningumo reikalavimų pažeidimų atleido narius arba politikai atsistatydino iš valstybės tarnybos dėl problemų, susijusių su sąžiningumu. Taip nutiko buvusiam Slovėnijos Europos Parlamento nariui, kuris 2011 m. sutiko priimti kyši mainais už dalinius teisės aktų pakeitimus. Baudžiamieji tyrimai dėl šio buvusio Europos Parlamento nario tęsiami. Kita vertus, kartais politinė atskaitomybė sąžiningumo klausimais ne tokia akivaizdi.

Nuo 2004 m. iki 2011 m. gruodžio mėn. KPK, kaip už interesų konfliktų administracinius tyrimus atsakinga institucija, pradėjo tyrimus dėl 65 įtariamų atvejų³⁸. 35 atvejais nustatyta interesų konfliktų taisyklių pažeidimų; 16 iš jų buvo susiję su viešųjų pirkimų procedūromis, o 13 – su aplinkos klausimais ir miestų planavimu³⁹. Itin didelė interesų konfliktų rizika vietos lygmeniu. Problemų taip pat kyla siekiant imtis veiksmų dėl centrinio ir vietos lygmenų renkamų pareigūnų patvirtintų interesų konfliktų. Ši nuomonė buvo patvirtinta ir 2012 m. tyrime. Jame pabrėžta, kad viešieji pirkimai yra pažeidžiamiausia sritis, taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad sankcijų taikymo sistema yra palyginti silpna – visų pirma nepakankamos galimybės atleisti valstybės pareigūnus⁴⁰. Sankcijų taikymo sistemos trūkumai dar didesni renkamų pareigūnų atveju – jiems numatyta dar mažiau sankcijų. Be to, nėra tipinių centrinio arba vietos lygmens renkamiems pareigūnams skirtų taisyklių, taikytinų interesų konfliktų atveju arba siekiant užtikrinti sąžiningumo normų laikymąsi,

36 Iki 2011 m. 18 iš 90 parlamento narių taip pat buvo savivaldybių merai. Per kitą parlamento kadenciją vienuolika parlamento narių turėjo atsisakyti mero pareigų, kad išsaugotų savo kaip parlamento narių įgaliojimus.

37 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf), p. 5 ir 6.

38 Dokumentai skelbiami viešai KPK svetainėje adresu <http://www.kpk-rs.si/sl/nadzor-in-preiskave/odlocitve-in-mnenja-komisije>.

39 Dobovšek, B., Škrbec, J. (2012) *Nasprotje interesov v teoriji in praksi*. Rinkinys: *Revija Varstvoslovje*. Ljubliana: Fakulteta za varnostne vede p. 42–59: http://www.fvv.uni-mb.si/rV/arhiv/2012-1/03_Dobovsek_Skrbec.pdf.

40 Dobovšek, B. ir Škrbec, J. (2012) *Nasprotje interesov v teoriji in praksi*. Rinkinys: *Revija Varstvoslovje*. Ljubliana: Fakulteta za varnostne vede p. 42–59: http://www.fvv.uni-mb.si/rV/arhiv/2012-1/03_Dobovsek_Skrbec.pdf

kai pereinama iš viešojo sektoriaus į privatųjį (ir atvirkščiai) arba kai vykdoma lobistinė veikla. Nėra ir etikos kodeksų, skirtų centrinio arba vietos lygmenų renkamiems pareigūnams. Ketvirtajame vertinimo etape GRECO pabrėžė, kad informuotumas šiais klausimais ir atskaitomybė yra riboti⁴¹. Todėl GRECO rekomendavo parengti Nacionalinės Asamblėjos ir Nacionalinės Tarybos nariams taikomus elgesio kodeksus ir elgesio standartus ir sukurti patikimą atitinkamą priežiūros ir sankcijų taikymo mechanizmą.

Daugiau nei 30 proc. Slovėnijos bendrovių priklauso valstybei arba yra jos kontroliuojamos⁴². Naujausi KPK administraciniai tyrimai padėjo atskleisti įvairių problemų, susijusių su darbu valstybinėse arba valstybės kontroliuojamose bendrovėse ir interesų konfliktais⁴³. Šiose bendrovėse dar nevykdomos KPK kovos su korupcija patikros (susijusios su interesų konfliktais, procedūrų patikimumu, skaidrumo standartais ir pan.). Tą patį galima pasakyti ir apie privatizavimo procedūras.

Politinių partijų finansavimas

Politinių partijų įstatymas, kuriuo reglamentuojamas partijų finansavimas Slovėnijoje, priimtas 1994 m. ir vėliau iš dalies pakeistas. 2007 m. GRECO padarė išvadą, kad Slovėnijos partijų finansavimo teisės aktai atitinka daugelį Europos Tarybos standartų, tačiau praktikoje taisyklės lengvai apeinamos, o atgrasomųjų sankcijų taikymo sistemos nėra. 2012 m. GRECO atitikties reikalavimams ataskaitoje pažymėta, kad patenkinamai neįgyvendinta nė viena iš 2007 m. pateiktų 13 rekomendacijų⁴⁴. Tai pakartota 2013 m. kovo mėn. priimtoje ir 2014 m. sausio mėn. paskelbtoje ataskaitoje – joje GRECO pažymėjo, kad šiuo klausimu „Slovėnija nepadarė jokios esminės pažangos“⁴⁵. Pagrindiniai GRECO nustatyti trūkumai buvo susiję su šiais aspektais: rinkimų kampanijų reikmėms aukojamų lėšų ir paskolų skaidrumu; su įmonių aukojamomis lėšomis susijusiomis garantijomis, kurios turėtų padėti išvengti dėkingumo mokesčių; Audito rūmų priežiūros įgaliojimų aprėptimi ir nepakankamai veiksminga sankcijų taikymo sistema. Pastaraisiais metais parengti dviejų teisės aktų, kuriais siekiama iš dalies pakeisti Politinių partijų finansavimo įstatymą ir Rinkimų ir referendumo kampanijų finansavimo įstatymą, projektai, tačiau būta sunkumų siekiant politinio sutarimo.

Pagal galiojančius teisės aktus⁴⁶ Audito rūmai gali tikrinti tik partijų pateiktų įprastinių ataskaitų tikslumą ir teisėtumą. Jie negali iš esmės tikrinti lėšų kilmės ir finansinių srautų. Galiojančiais teisės aktais nustatyta sistema, pagal kurią taikomos sankcijos už Politinių partijų įstatymo pažeidimus, yra neveiksminga. Iki šiol nė vienai politinei partijai neskirta finansinių sankcijų, nors nustatyta pažeidimų: partijos nepateikė finansinių ataskaitų, be to, joms paaukota lėšų, viršijusių teisės aktais nustatytą ribą. KPK ir Audito rūmų bendradarbiavimas vis dar nepakankamas – nepavyksta užtikrinti sistemingų kryžminių patikrų, per kurias KPK atliktų viešųjų išlaidų patikrų duomenys būtų tikrinami, atsižvelgiant į Audito rūmų atliktų politinių partijų finansavimo ir

41 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf)

42 *Društvo Integriteta* (2012), Slovėnijos nacionalinės tarnybinės etikos sistemos vertinimas. <http://nis.integriteta.si/publikacija/nacionalni-sistem-integritete-v-sloveniji>.

43 <https://www.kpk-rs.si/sl/nadzor-in-preiskave>.

44 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2012\)6_Second_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2012)6_Second_Slovenia_EN.pdf)

45 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2013\)4_Interim_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2013)4_Interim_Slovenia_EN.pdf)

46 Rinkimų ir referendumo kampanijų įstatymas (2007): *Zakon o volilni in referendumski kampanji* (Uradni list RS, št. 41/07, rinkinys 103/07 ZPolS-D, 11/11, 28/11 Odl. US, v nadaljnjem besedilu ZVRK), priimtas 2007 m. ir iš dalies pakeistas 2011 m., bei Politinių partijų įstatymas (1994) su vėlesniais pakeitimais.

rinkimų kampanijų audito duomenis. Glaudesnis bendradarbiavimas šioje srityje padėtų veiksmingiau nustatyti galimą korupciją.

Visų pirma reikia didinti partijų ir kampanijų sąskaitų skaidrumą, ypač kiek tai susiję su aukojamomis lėšomis (įskaitant pagal viešąją teisę veiklą vykdančių juridinių asmenų aukojamas lėšas) ir paskolomis, stiprinti Audito rūmų priežiūros įgaliojimus ir pajėgumus (jiems draudžiama atlikti visų partijų ir kampanijų finansų auditus)⁴⁷, taip pat griežtinti sankcijas už teisės pažeidimus. Finansų ministerija sudarė sąrašą bendrovių, kuriose valstybei priklauso bent 25 proc. akcijų. Šioms bendrovėms neleidžiama aukoti lėšų politinėms partijoms ir rinkimų kampanijoms. Į šį sąrašą neįtrauktos bendrovės, kurių bent 25 proc. akcijų priklauso vietos valdžios institucijoms. Taip pat nepateikta informacijos apie teisinius subjektus, kurių akcijų turi pačios į sąrašą įtrauktos bendrovės. Kalbant apie įmonių aukojamas lėšas, 2013 m. pabaigoje iš dalies pakeistas Politinių partijų įstatymas ir Rinkimų ir referendumų kampanijų įstatymas. Pagal dalinius pakeitimus įmonėms visiškai uždrausta aukoti lėšų politinėms partijoms, taip pat numatytos naujos skaidrumo užtikrinimo ir pranešimo apie paskolas taisyklės ir didesnės sankcijos. Tačiau išlieka trūkumų, susijusių su taikomų sankcijų įvairove ir pobūdžiu ir galimybe jomis atgrasyti nuo pažeidimų ir užtikrinti aukštus atskaitomybės standartus.

Lobistinės veiklos skaidrumas

Lobistinė veikla Slovėnijoje yra reglamentuojama. Lobistus privaloma registruoti, taip pat taikomas lobistinės veiklos stebėsenos mechanizmas⁴⁸. Europos nacionalinių tarnybinės etikos sistemų vertinimo regioninėje ataskaitoje „Transparency International“ pabrėžė, kad lobistinę veiklą reglamentuojantys Slovėnijos teisės aktai yra daug žadantys geriausios praktikos pavyzdžiai, padedantys užtikrinti didesnę skaidrumą⁴⁹. Už lobistinės veiklos stebėseną atsakinga KPK sukūrė lobistų registrą, lobistų įregistruojama vis daugiau⁵⁰. Įstatymais reikalaujama, kad visi valstybės tarnautojai praneštų KPK apie visus ryšius su lobistais ir bet kokį bandymą neteisėtai užsiimti lobistine veikla. Valstybės pareigūnai gali sutikti užmegzti ryšius tik su tais lobistais, kurie įtraukti į registrą. Teisės aktuose taip pat numatytos sankcijos – nuo įspėjimų iki laikino uždraudimo užsiimti lobistine veikla ir išbraukimo iš registro.

Vis dėlto būtų galima pagerinti šių teisės aktų įgyvendinimą. KPK nustatė, kad valstybės pareigūnai praktiškai apie ryšius su lobistais praneša retai ir sutinka susitikti su neregistruotais lobistais⁵¹. 2012 m. balandžio mėn. KPK atliko lobistų ir valstybės pareigūnų lobistinės veiklos ataskaitų vertinimą ir nustatė, kad jose nesutapo 12 proc. informacijos apie ryšius su lobistais⁵². KPK duomenimis, 2012 m. pateikta 216 lobistinės veiklos ataskaitų, 2011 m. – 171 m.⁵³. KPK paskelbė 19 galutinių administracinių sprendimų dėl lobistinės veiklos, kovos su korupcija nuostatų ir papildomos verslo veiklos ir atliko 60 lobistinės veiklos kontrolės procedūrų. KPK ne

47 STA (2009) *Računsko sodišče objavilo revizije financiranjakampanj za volite v DZ*.

48 Įstatymas dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija (2010), Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 45/10, 2010 m. birželio 6 d. (*Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije ZIntPK, Uradni list RS, št. 45/10 z dne 4. 6. 2010*).
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201169&stevilka=3056>.

49 „Transparency International“ (2012), „Pinigai, politika, valdžia. Korupcijos rizika Europoje“ (*Money, politics, power: corruption risks in Europe*), p. 28. http://nis.integriteta.si/images/pdf/enis_regional_report.pdf.

50 <https://www.kpk-rs.si/sl/nadzor-in-preiskave/odlocitve-in-mnenja-komisije/pojasnila/07/2011/sistemska-pojasnila-o-lobiranju>;
<https://www.kpk-rs.si/en/lobbying>.

51 KPK (2011) <https://www.kpk-rs.si/sl/komisija/medijsko-sredisce/arhiv-kpk-vestnik>.

52 T.y. 2012 m. išnagrinėta 41 lobistinės veiklos ataskaita.

53 KPK (2013) *Letno poročilo o delu Komisije za preprečevanje korupcije*. p. 12–13: <https://www.kpk-rs.si/sl/komisija/letna-porocila>.

kartą pateikė įspėjimus apie korupcijos riziką, interesų konfliktus ir lobistinės veiklos taisyklių pažeidimus – dalis jų buvo susiję su stambiu energetikos sektoriaus projektu⁵⁴. Savivaldybės teikia labai nedaug ataskaitų apie lobistinę veiklą⁵⁵.

Todėl esama aiškių požymių, kad Įstatymo dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija nuostatos dėl lobistinės veiklos nebuvo visapusiškai įgyvendintos. KPK įspėjo turinti ribotas galimybes imtis veiksmų šioje srityje. Tarp nustatytų trūkumų buvo šie: nenaudojama standartinė pranešimo apie ryšius su lobistais forma, todėl sunku atlikti patikros procedūrą, taip pat nėra taisyklių, reglamentuojančių lobistinę veiklą užsienyje ir užsienio lobistų veiklą Slovėnijoje (šiuo metu jie nėra registruojami, nors per patikras nustatyta, kad su jais buvo palaikomi ryšiai)⁵⁶. KPK pažymėjo turinti per mažai išteklių, kad galėtų išsamiai ir sistemingai tikrinti visą lobistinę veiklą⁵⁷.

GRECO rekomendavo nuodugniai peržiūrėti Nacionalinės Asamblėjos ir Nacionalinės Tarybos narių ryšių su lobistais taisyklių įgyvendinimą⁵⁸.

Kovos su korupcija institucijų nepriklausomumas ir veiksmingumas

2010 m. gerokai išplėsti KPK pajėgumai ir įgaliojimai, padidintas jos nepriklausomumas, taigi ji įgijo galimybę veiksmingiau įgyvendinti kovos su korupcija politiką⁵⁹. KPK vykdo administracinius tyrimus, kai kyla įtarimų dėl korupcijos, interesų konfliktų ir neteisėtos lobistinės veiklos. Ji taip pat stebi valstybės tarnautojų finansinę padėtį, tvarko centrinį lobistų registrą, vykdo užduotis, susijusias su apie pažeidimus pranešančių asmenų apsauga, koordinuoja nacionalinio kovos su korupcija veiksmų plano plėtojimą ir įgyvendinimą, padeda valstybinėmis ir privačiomis institucijomis plėtoti sąžiningumo užtikrinimo planus ir stebėti jų įgyvendinimą, plėtoja prevencines priemones (pvz., informuotumo didinimo priemonės, mokymus ir kt.), užtikrina jų vykdymą ir veikia kaip nacionalinis ryšių su tarptautinėmis organizacijomis ir mechanizmais punktas kovos su korupcija klausimais.

Nuo 2010 m. KPK sustiprino savo vaidmenį. Atsižvelgiant į tai, kad KPK ištekliai palyginti riboti⁶⁰, ji įgyvendino nemažai priemonių: 2011 m. baigtos 1 389 peržiūros ir (arba) tyrimai, per pirmuosius tris 2012 m. ketvirčius – 1 214⁶¹. Tam, kad KPK galėtų veiksmingai vykdyti tyrimo ir priežiūros uždavinius ir nepatirtų netinkamos naštos, būtina užtikrinti jos stabilumą ir nepriklausomumą. Tačiau KPK viena pati negali užtikrinti veiksmingos korupcijos prevencijos ir kovos su ja priemonių visose srityse. GRECO taip pat pažymėjo, kad KPK finansiniai ir žmogiškieji ištekliai, skirti turto deklaravimo, lobistinės veiklos ir interesų konfliktų klausimams spręsti, yra nepakankami ir turi būti prioritetine tvarka padidinti, kad ateityje nebūtų trukdoma jos

54 <http://bankwatch.org/sites/default/files/StateCommissionReport-corruption-TE6-23Feb2012.pdf>.

55 KPK (2012) *Obdobno poročilo 2011–2012*: https://www.kpk-rs.si/download/t_datoteke/5564.

56 DELIČ, A. (2012) *Lobiranje: Kdo si podaja kljuka funkcionarjev?* *Journal Delo*: <http://www.delo.si/zgodbe/ozadja/lobiranje-kdo-si-podaja-kljuka-funkcionarjev.html>.

57 Žr. 2013 m. pradžioje paskelbtą 2012–2010 m. KPK veiklos ataskaitą. Lobistinę veiklą visame viešajame sektoriuje stebi tik vienas visą darbo laiką dirbantis darbuotojas.

58 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf), p. 54.

59 Įstatymas dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija (2010), Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys Nr. 45/10, 2010 m. birželio 6 d. (*Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije ZIntPK, Uradni list RS, št. 45/10 z dne 4. 6. 2010*). Amended in 2011, <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201169&stevilka=3056>.

60 Iš viso komisijoje yra 40 darbuotojų, jos metinis biudžetas – maždaug 1,7 mln. EUR.

61 Kiti svarbūs statistiniai duomenys apie KPK veiklą: 2011 m. privatiems ir juridiniams asmenims skirtos 33 civilinės administracinės sankcijos, per pirmuosius tris 2012 m. ketvirčius – 53. 2011 m. dėl sąžiningumo nuostatų pažeidimų pateikti 32 prašymai panaikinti valstybines arba privačias sutartis, per pirmuosius tris 2012 m. ketvirčius – 156. 2011 m. pateikti 237 pranešimai apie nusikalstamą veiklą, per pirmuosius tris 2012 m. ketvirčius – 115.

pagrindinei veiklai⁶². Svarbus ir vidaus kontrolės bei priežiūros mechanizmų, išorės priežiūros, taip pat policijos, prokuratūros ir teismų vaidmuo. 2013 m. lapkričio mėn. pabaigoje KPK vadovai atsistatydino protestuodami dėl nepakankamos kitų institucijų teikiamos paramos ir dėl jų nepakankamų pastangų imtis tolesnių veiksmų, atsižvelgiant į KPK veiklą, ir šalinti KPK nustatytą korupcijos riziką⁶³.

Teisėsaugos institucijos ir prokuratūros neseniai ėmėsi veiksmų, kad jų tyrimų politika būtų veiksmingesnė. Tačiau, kaip GRECO pabrėžė 2013 m. gegužės mėn. paskelbtoje ataskaitoje, dėl to, kad pastaruoju metu pakeista jų įgaliojimus reglamentuojanti sistema, iškilo abejonių, ar ateityje jos galės vykdyti veiklą nepriklausomai⁶⁴. 2012 m. pradžioje vyriausybė Teisingumo ministerijos vykdytą prokuratūrų veiklos koordinavimo uždavinį perdavė Vidaus reikalų ministerijai. Priėmus šį sprendimą kilo aktyvios diskusijos dėl rizikos prokuratūrų veiklos nepriklausomumui ir veiksmingumui, kurią gali lemti tokia organizacinė struktūra⁶⁵. GRECO pabrėžė, kad perleidus atsakomybę už prokuratūras Vidaus reikalų ministerijai „gali dar padidėti piliečių nuogąstavimai, kad prokurorams gali būti daroma netinkama įtaka“ ir kad tokiomis aplinkybėmis „įspūdis, kad kišamasi į bylų nagrinėjimą, gali būti toks pat žalingas kaip pats kišimasis“. GRECO rekomendavo užtikrinti, kad Vidaus reikalų ministerija prokuratūrų veiklą koordinuotų „taip, kad nesumažėtų prokurorų sąžiningumas ir kad nekiltų rizika, kad bus daroma nederama įtaka“⁶⁶. 2013 m. pagal naujus Valstybės administracijos įstatymo dalinius pakeitimus atsakomybę už prokuratūrų veiklos koordinavimą grąžinta Teisingumo ministerijai⁶⁷.

Palankiai vertinami pagal Įstatymą dėl tarnybinės etikos ir kovos su korupcija pradėti taikyti tvirtesni priežiūros mechanizmai ir tai, kad sukurtos specializuotos teisėsaugos grupės, kurios daugiausia dėmesio skiria kovai su korupcija ir ekonominiais nusikaltimais. Tačiau jų ištekliai nepakankami. Taip pat būtų galima padidinti teisminių institucijų gebėjimą spręsti sudėtingas korupcijos ir ekonominių nusikaltimų bylas – be kita ko, būtų galima rengti specialius mokymus. Generalinės prokuratūros metinės ataskaitos duomenimis, 2012 m. nagrinėjant korupcijos bylas atlikti tyrimai, susiję su 129 atsakovais. Tuo pačiu laikotarpiu 35 atsakovams pareikšti kaltinimai, 22 – apkaltinamieji nuosprendžiai⁶⁸.

Viešieji pirkimai

2011 m. viešieji darbai, prekės ir paslaugos sudarė maždaug 16,9 proc. Slovėnijos BVP. 2011 m. Oficialiajame leidinyje paskelbtų kvietimų dalyvauti konkurse vertė sudarė 31,7 proc. visų viešiesiems darbams, prekėms ir paslaugoms skirtų išlaidų⁶⁹.

Geroji praktika. Viešųjų išlaidų skaidrumas

Internetinė programa „Supervisor“ teikia informaciją apie viešojo sektoriaus subjektų, tarp jų teisėkūros, teismų ir vykdomosios valdžios sektoriaus, autonominių valstybės įstaigų, vietos bendruomenių ir jų filialų, turinčių juridinio asmens statusą, ir kt. verslo sandorius. Programa

62 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf), p. 41.

63 <https://www.kpk-rs.si/en>.

64 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf), p. 41.

65 Transparency International: tožilci pod MNZ-jem je korak v napačno smer, MMC, 6, Sept. 2012 7:12.

<http://www.rtvsl.si/slovenija/transparency-international-tozilci-pod-mnz-jem-je-korak-v-napacno-smer/290893>.

66 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)1_Slovenia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)1_Slovenia_EN.pdf), p. 41–42.

67 Uradni List RS (2013), Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi (ZDU). Št. 47. Ljubljana, petek, 31. 5. 2013; ISSN 1318-0576; Leto XXIII: <http://www.uradni-list.si/pdf/2013/Ur/u2013047.pdf#/u2013047-pdf>.

68 http://www.dt-rs.si/sl/informacije_za_medije/147/.

69 http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/modernising_rules/public-procurement-indicators-2011_en.pdf.

nestebi valstybės bendrovių, valstybės kontroliuojamų bendrovių ir bendrovių, kurių didelė akcijų dalis priklauso valstybei, sandorių. Programoje nurodomos susitariančiosios šalys, didžiausi lėšų gavėjai, susiję juridiniai asmenys (visų paslaugų, prekių ir mokėjimų, kurių vertė daugiau negu 4 000 EUR, atveju), datos, sumos ir sandorių tikslai. Be to, programa bus patobulinta, kad apimtų sutartis ir finansus. Programoje apžvelgiama vidutiniškai 4,7 mlrd. EUR metinių viešojo sektoriaus išlaidų prekėms ir paslaugoms. Joje taip pat pateikiama informacija apie visų valstybinių ir valstybės kontroliuojamų bendrovių administraciją ir priežiūros tarybas bei šių bendrovių metines ataskaitas. Priemonė sulaukė didelio dėmesio: pirmą dieną ją pasinaudota 1 200 000 kartų, vos per 6 dienas – 2 616 000 kartų.

2013 m. už programą „Supervisor“ suteiktas JT apdovanojimas „Public Service Award“⁷⁰.

Be to, pradėtas internetinis projektas „Transparency“: imta teikti vieša interneto paslauga, kurios tikslas – užtikrinti įvairios KPK veiklos skaidrumą, be kita ko, stebėti lobistinę veiklą.

Kaip rodo pirmiau pateiktas gerosios praktikos pavyzdys, Slovėnija ėmėsi tam tikrų veiksmų, siekdama užtikrinti didesnę skaidrumą viešųjų išlaidų ir sutarčių srityse. Ji taip pat patobulino baudžiamosios teisės aktus – įtraukė naujų nuostatų dėl pažeidimų, kurie turi įtakos viešosioms lėšoms, įskaitant viešuosius pirkimus.

2007 m. Finansų ministerija pristatė e. viešųjų pirkimų portalą, kuriame skelbiama informacija apie viešuosius pirkimus ir sutarčių dokumentai⁷¹. Vis dėlto portalas veikia ne visiškai tinkamai, be to, dokumentai nėra skelbiami laiku.

Atsakingi už viešuosius pirkimus pareigūnai, kaip ir bet kurie kiti, privalo deklaruoti savo turtą ir jį stebi KPK⁷². Į viešųjų pirkimų sutartis taip pat turi būti įtraukta kovos su korupcija sąlyga, pagal kurią būtų užtikrinti veiksmingesni tolesni veiksmai, jeigu įrodoma, kad per visą sutarties galiojimo laikotarpį būta korupcinių veiksmų (pvz., turėtų būti nustatyta aiški sutarties paskelbimo niekine tvarka arba kitų sutartyje numatytų baudų taikymo sąlygos). Perkančiosios organizacijos privalo priimti tarnybinės etikos planus ir vertinti korupcijos riziką. Be to, pagal šiuo metu galiojančius viešųjų pirkimų teisės aktus nacionalinėje viešųjų pirkimų platformoje⁷³ reikia skelbti tik nedaugelį pranešimų apie pirkimus ir ne visada privaloma *ex ante* pranešti apie sutarties skyrimą, kai vykdomos derybos be išankstinio skelbimo apie pirkimą. Be to, sutartys gali būti pildomos, tik jeigu dėl to iš anksto sutinka perkančiosios organizacijos priežiūros institucija. Numatytos griežtesnės taisyklės, taikomos privačių įmonių viešiesiems pirkimams, jeigu jie bendrai finansuojami arba subsidijuojami valstybės lėšomis. Galiojančiuose viešųjų pirkimų teisės aktuose taip pat numatyta teisė susipažinti su pateiktais pasiūlymais. Be to, kai sprendimas sudaryti sutartį tampa galutiniu, visi viešųjų pirkimų dokumentai skelbiami viešai.

Visuomenė mano, kad viešųjų pirkimų sektoriuje korupcija yra plačiai paplitusi, taigi, nors „Supervisor“ padeda užtikrinti didesnę skaidrumą ir nors buvo pakeisti kai kurie teisės aktai, vis dar ne visiškai tinkamai įgyvendinamos viešųjų pirkimų taisyklės, o kontrolės mechanizmai nėra pakankamai veiksmingi. Viešųjų pirkimų teisės aktai taip pat tapo sudėtingesni, o dėl to gali sumažėti jų įgyvendinimo veiksmingumas. 2013 m. „Eurobarometro“ tyrimo dėl įmonių požiūrio į

70 <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/2013%20UNPSA%20Winners%20Category%201.pdf>.

71 E. viešųjų pirkimų portalas: <http://www.enarocanje.si/?podrocje=portal>.

72 KPK (2011) Pojasnilo o načinu sporočanja seznamov oseb, odgovornih za javna naročila, Številka: 035-2/2011/10, 2011 m. gruodžio 2 d.:

[https://www.kpkr.si/upload/datoteke/Pojasnilo_o_nacinu_sporocanja_seznamov_oseb_odgovornih_za_javna_narocila\(1\).pdf](https://www.kpkr.si/upload/datoteke/Pojasnilo_o_nacinu_sporocanja_seznamov_oseb_odgovornih_za_javna_narocila(1).pdf).

73 (portal javnih naročil), Viešųjų pirkimų įstatymo 12 straipsnio 2 dalis (Oficialusis leidinys Nr. 128/06, 16/08, 19/10, 18/11, 43/12, Konstitucinio Teismo sprendimas ir 90/12; toliau – ZJN-2).

korupciją ES duomenimis, Slovėnijos verslo sektoriaus atstovai, kurių bendrovės dalyvavo viešųjų pirkimų konkursuose per pastaruosius trejus metus, nurodė, kad viešųjų pirkimų procedūrose plačiai paplitę derybų procedūrų pažeidimai (53 proc.), konkurso dalyvių dalyvavimas rengiant specifikacijas (63 proc.), neiškūs atrankos arba vertinimo kriterijai (60 proc.), interesų konfliktai vertinant pasiūlymus (60 proc.), specifikacijos, rengiamos konkrečioms bendrovėms (73 proc.), ir konkurso dalyvių tarpusavio susitarimai (74 proc.). 77 proc. manė, kad korupcija plačiai paplitusi nacionalinių institucijų rengiamuose viešuosiuose pirkimuose (ES vidurkis – 56 proc.), o 71 proc. – kad ji plačiai paplitusi vietos institucijų rengiamuose viešuosiuose pirkimuose (ES vidurkis – 60 proc.). Nors korupcijos rizika didelė, šiuo metu viešųjų pirkimų tarnybos pateikia nedaug pranešimų apie įtariamus korupcijos atvejus – tokių pranešimų būna mažiau negu 10 per metus⁷⁴. Nors šie rodikliai nebūtinai tiesiogiai susiję su korupcija, jie atskleidžia rizikos veiksnius, dėl kurių didėja korupcijos grėsmė viešojo pirkimo procedūrų srityje. Korupcijos rizika ypatinga savivaldybių lygmens viešųjų pirkimų srityje⁷⁵.

KPK nustatė itin didelį pažeidžiamumą energetikos, statybų, miestų planavimo ir sveikatos priežiūros sektoriuose⁷⁶. Visų pirma statybų sektoriuje nustatyta trūkumų specifikacijų rengimo srityje, kurie lėmė nesąžiningą konkurenciją ir per siauras sąlygas, be to, būta atvejų, kai sudarytos sutartys buvo iš esmės pakeistos. Naujausios teismuose nagrinėjamos korupcijos bylos padeda atskleisti papildomų statybų sektoriaus trūkumų. Pavyzdžiui, viena byla buvo susijusi su korupcine veikla, vykdyta rengiant konkursą dėl valdymo bokšto statybos Liubianos oro uoste. Šiuo konkrečiu atveju pirmąją instanciją trims buvusiems bendrovių prezidentams skirta laisvės atėmimo bausmė, o savivaldybių lygmeniu dar tęsiami įvairūs baudžiamieji procesai.

3. TOLESNI VEIKSMAI

Slovėnijos teisinė ir institucinė kovos su korupcija sistemos gana gerai išplėtotos. Tačiau pastaraisiais metais sumažėjo politinė valia kovoti su korupcija: tiek išrinktiems, tiek paskirtiems aukšto lygio pareigūnams bei kitiems viešųjų administracijų ir valstybinių arba valstybės kontroliuojamų bendrovių pareigūnams pateikta kaltinimų korupcija ir iškilo abejonių dėl jų sąžiningumo. Centrinio ir vietos lygmenų korupcija sulaukė didelio visuomenės dėmesio, dėl to net suiro vyriausybė. Atsižvelgiant į tai, svarbu, kad kovos su korupcija institucijos, kaip antai apčiuopiamų rezultatų korupcijos nustatymo ir prevencijos srityje pasiekusi Korupcijos prevencijos komisija (KPK), išliktų nepriklausomos ir tvirtos. Šiomis aplinkybėmis reikia užtikrinti visų lygmenų Slovėnijos viešųjų institucijų kontrolės ir priežiūros mechanizmus, kad jos galėtų tęsti ir aktyvinti kovą su korupcija.

Reikia imtis toliau nurodytų veiksmų.

- **Centrinio ir vietos lygmenų išrinktiems ir paskirtiems pareigūnams** už turto deklaravimo reikalavimų pažeidimus, dalyvavimą interesų konfliktuose ir nepagrįsto turto turėjimą taikyti atgrasomąsias sankcijas. Parengti išsamius išrinktiems pareigūnams skirtus elgesio kodeksus ir už jų pažeidimus taikytinas atskaitomybės užtikrinimo priemonės ir sankcijas. Apsvarstyti galimybę parengti politinių partijų etikos kodeksus arba sukurti partijų etikos tarpusavio susitarimus. Užtikrinti veiksmingą **partijų** ir rinkimų kampanijų

74 KPK (2011), *Ocena stanja korupcije v Republiki Sloveniji*: http://www.kpk-rs.si/download/t_datoteke/965.

75 KEČANOVIĆ, B. (2012), *Nadzor občinskih funkcionarjev- med formalnostjo in dejasnko učinkovitostjo*. *Pravna Praksa*. 2012 m. rugsėjo 13 d.

76 KPK (2013), *Ocena stanja korupcije 2013*, p. 36–40: https://www.kpk-rs.se/upload/t_datoteke/Ocena_stanja_korupcije_v_RS.pdf.

finansavimo priežiūrą, daugiausia dėmesio skiriant aukojamoms lėšoms ir paskoloms. Padidinti Audito rūmų įgaliojimus, kad jie galėtų skirti didesnio atgrasomojo poveikio sankcijas.

- Vykdyti tikslines *ex ante* ir *ex post* patikras, kurių tikslas – užkirsti kelią interesų konfliktams **valstybinėse ir valstybės kontroliuojamose bendrovėse** ir bendrovėse, kuriose valstybei priklauso didelė akcijų dalis, nustatyti tokius konfliktus ir skirti atitinkamas sankcijas. Išplėsti programos „Supervisor“ aprėptį, kad ji apimtų ir valstybinių bei valstybės kontroliuojamų bendrovių ir bendrovių, kuriose valstybei priklauso didelė akcijų dalis, sandorius ir sutartis. Užtikrinti kovos su korupcija patikras ir garantijas, susijusias su valstybės bendrovių akcijų valdymu, ir taikomas privatizavimo atveju. Užtikrinti veiksmingą **lobistinės veiklos** teisės aktų įgyvendinimą.
- Užtikrinti, kad būtų išsaugotas **Korupcijos prevencijos komisijos** nepriklausomumas ir kad būtų sustiprinti jos įgaliojimai ir pajėgumai. Išsaugoti **prokuratūrą**, kurių specializacija – kova su finansiniais ir ekonominiais nusikaltimais, veiklos nepriklausomumą ir tyrimų priežiūros įgaliojimus. Užtikrinti, kad visos susijusios viešosios institucijos ir mechanizmai tinkamai vykdytų kovos su korupcija užduotis ir veiksmingai bendradarbiautų tarpusavyje.
- Stiprinti **viešųjų pirkimų** vykdymo ir viešųjų sutarčių įgyvendinimo *ex ante* ir *ex post* kontrolės mechanizmus ir užtikrinti, kad už pažeidimus būtų skiriamos atgrasomosios sankcijos. Stiprinti perkančiųjų organizacijų taikomas kovos su korupcija priemonės, visų pirma tokiuose pažeidžiamuose sektoriuose kaip energetikos, statybų, miestų planavimo ir sveikatos priežiūros sektoriai. Toliau skatinti viešųjų pirkimų institucijas pranešti apie įtariamus korupcijos atvejus, įskaitant interesų konfliktus.